

ΠΛΗΡΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : Πλάτωνος Πολιτεία, 519C-520A

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴν ἀναβάντες ἰκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπειτ, ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρὸν ζῆν, δυνατόν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινόν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτός ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτός αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ.

Σκέψαι, τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γιγνομένους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτούς ἐροῦμεν, προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τε καὶ φυλάττειν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

Είναι γνωστό ότι ο Πλάτων δε δίνει μια σαφή ερμηνεία για τον όρο «ἀγαθόν» παρά αρκείται σε κάποιους υπαινιγμούς. Ποιοι από αυτούς έχουν διατυπωθεί από τον Πλάτωνα; Σημειώστε Χ στις σωστές απόψεις.

Ἄγαθόν είναι :

- α) το «εἶναι» και ὅτι διατηρεῖ το «εἶναι»
- β) το να διαπραττεῖ κάποιος το κακό χωρίς να τιμωρεῖται
- γ) ἡ τάξη ὁ κόσμος καὶ ἡ ἐνότητα που διαπερνά καὶ συνέχει τὴν πολλαπλότητα
- δ) ὁ ἥλιος που φωτίζει τὴ γῆ
- ε) ὅτι παρέχει τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἐπιστήμη
- στ) ἡ ὑψίστη ἀρχὴ καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ὄντος καὶ τῆς γνώσης
- ζ) κάτι το ἀσαφές καὶ σκοτεινό

(μονάδες 2)

A2.

Τι συμβολίζει τὸ σπήλαιο στὴ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνα; Σημειώστε Χ στὴς σωστές ἀπαντήσεις :

- α) τὸν ορατό καὶ αἰσθητό κόσμο, τὴν αἰσθητὴ πραγματικότητα
- β) τὸν κόσμο τῶν ιδεῶν
- γ) τὴν πρακτικὴ πολιτικὴ
- δ) τὰ δεσμά τῆς φαινομενικότητας
- ε) τὴν πραγματικὴ γνώση που πρέπει νὰ κατακτήσει ὁ φιλόσοφος
- στ) τὴν ἀγνοία καὶ τὴν πλάνη

(μονάδες 5)

A3.

Η παρομοίωση της σπηλιάς είναι μια επιβλητική εικόνα για το δρόμο του ανθρώπου ο οποίος προχωρεί για να γνωρίσει την αλήθεια της ύπαρξης. Σ' αυτή την πορεία διακρίνονται πέντε βαθμίδες. Να αντιστοιχίσετε τις τέσσερις βαθμίδες της Α στήλης με τους αναβαθμούς της γνώσης, της Β στήλης, που αναφέρει στο ΣΤ βιβλίο του ο Πλάτων.

A στήλη

B στήλη

1. πίστις	α. Μέσα στη σπηλιά βλέπουν μόνο σκιές
β. Απελευθέρωση από τα δεσμά
2. διάνοια	γ. Έξω από τη σπηλιά βλέπουν τα πράγματα στο φως του ήλιου.
3. εικασία	δ. Θέαση του ήλιου, της ιδέας του αγαθού
ε. Ξαναγυρνούν φωτισμένοι στη σπηλιά για να απελευθερώσουν τους άλλους
4. νόησις	

(μονάδες 3)

(Μονάδες 10)

B1.

Ποιος είναι ο σκοπός του νόμου και πώς διαμορφώνεται από το νόμο η συμπεριφορά των πολιτών και οι σχέσεις μεταξύ τους σύμφωνα με το κείμενο;

(μονάδες 10)

B2.

ἀναβῆναι , *ἐπελαθόμεν* , *ἐμποιῶν* , *ἀνάγκη* : Να ερμηνεύσετε, με βάση το κείμενο που σας δίνεται τις παραπάνω έννοιες .

(μονάδες 10)

Γ1.

Να αντιστοιχίσετε τους ορισμούς της δικαιοσύνης με τα πρόσωπα που τους διατύπωσαν.

Δικαιοσύνη είναι :

α. Η εντιμότητα στις συναλλαγές.	1. Θρασύμαχος
β. Να αποδίδεις τα ίσα,καλό στο φίλο
κακό στον εχθρό.	2.Σωκράτης
γ.Το συμφέρον του ισχυρού.	3.Πολέμαρχος
δ.Μια υποκριτική κοινωνική σύμβαση που
επιβάλλεται από τους πολλούς και αδύ-
νατους για την αυτοπροστασία τους.	4.Γλαύκων
ε.Να κάνει ο καθένας για το κοινωνικό
σύνολο εκείνο στο οποίο είναι ικανότατος
από τη φύση του.	5.Κέφαλος

(μονάδες 5)

Γ2.

Να συμπληρώσετε τα κενά στο παρακάτω χωρίο:

Η ίδρυση της Ακαδημίας. Μετά την επιστροφή του στην Αθήνα από το αυτό ταξίδι του στην Σικελία, ο Πλάτωνας ίδρυσε τη σχολή του,, σε μια τοποθεσία της Αττικής γύρω στο ενάμισυ χιλιόμετρο από το Η περίφημη αυτή σχολή θα λειτουργήσει για εννέα αιώνες, μέχρι το 529 μ.Χ., όταν την έκλεισε ο (να σημειώσουμε πάντως πως τότε η σχολή βρισκόταν σε πλήρη παρακμή). Η σχολή λειτουργούσε σε ένα κτήμα κοντά στο πολύ παλαιότερο γυμναστήριο που ονομαζόταν, όπως και όλη η περιοχή, Ακαδήμεια, από τον προστάτη ήρωά του, τον ή..... Έτσι και η σχολή πήρε το ίδιο όνομα. Ανασκαφές που έγιναν το 1930 αποκάλυψαν το αρχαίο γυμναστήριο. Τα μαθήματα της Ακαδημίας πρέπει σε μεγάλο βαθμό να ήταν παρόμοια με αυτά που ο Πλάτωνας ορίζει στην του ως ιδανική παιδεία των φυλάκων, της ανώτερης τάξης που ασκεί την εξουσία. Μεγάλη σημασία είχαν πάντως τα μαθηματικά, που θεωρούνταν ως απαραίτητη προετοιμασία για τη διδασκαλία της διαλεκτικής. Σύμφωνα άλλωστε με μια αρχαία παράδοση, στην είσοδο της Ακαδημίας συναντούσε κανείς την επιγραφή «..... ..».

Μαθητές του Πλάτωνα ήταν, μεταξύ άλλων, ο (που διαφώνησε μαζί του και ακολούθησε άλλη φιλοσοφική πορεία), ο ανιψιός και διάδοχός του

....., ο Ξενοκράτης, ο Φίλιππος από τον Οπούντα, και άλλοι σημαντικοί φιλόσοφοι της ελληνιστικής εποχής.

(μονάδες 5)

(μονάδες 10)

Δ1.

Για κάθε έναν **μετοχικό τύπο του κειμένου** από το πρωτότυπο να γράψετε 2 ομόρριζες λέξεις στα νέα ελληνικά, απλές ή σύνθετες, χρησιμοποιώντας διαφορετικό κάθε φορά θέμα. (μονάδες 5)

Δ2.

Να γράψετε για κάθε τύπο που σας δίνεται ένα παράγωγο ουσιαστικό στα νέα ελληνικά, απλό ή σύνθετο, που να δηλώνει:

ἀδίκησομεν : το πρόσωπο το οποίο ενεργεί.

καταχρήται : ενέργεια ή αποτέλεσμα μιας ενέργειας.

όρᾶν: κατάσταση ή ιδιότητα (μονάδες 5)

(μονάδες 10)

Ε.

Ο πρωταγόρειος μύθος: το δώρο του Δία

Τα «δώρα» του Προμηθέα καθιστούν τον άνθρωπο ικανό να επεμβαίνει στη φύση, να προσπαθεί να την αλλάξει και να βελτιώσει τη ζωή του. Ο άνθρωπος χρησιμοποιώντας την πρακτική νοημοσύνη του εξασφάλισε τροφή, στέγη, ενδυμασία· ακόμη περισσότερο, άρθρωσε λόγο και αισθητοποίησε τη μεταφυσική του αγωνία σε θρησκευτικά σύμβολα, με τα οποία εκδηλώνεται εντονότερα η διαφορά του είδους του από τα άλλα έμβια όντα και η έλλογη ιδιότητά του. Όσα είχαν επιτευχθεί ήταν σημαντικά, αλλά δεν ήταν αρκετά. Απέβλεπαν κυρίως στην αυτοσυντήρηση των ανθρώπων, οι οποίοι ζούσαν διασκορπισμένοι, και στο πλαίσιο αυτό εκδηλώθηκαν οι πρώτες ομάδες συμβίωσης χωρίς όμως σταθερές δομές, για να αντιμετωπίσουν τις επιθέσεις των ζώων. Ωστόσο, οι άνθρωποι γίνονταν επιθετικοί και βίαιοι μεταξύ τους και συνεπώς επικίνδυνοι ο ένας για τον άλλον. Έτσι, μαζί με τον φυσικό κίνδυνο από τα άγρια θηρία, ο άνθρωπος αντιμετώπιζε τώρα και τον κοινωνικό κίνδυνο που απέρρεε από την τυχαία και χωρίς οργάνωση συνύπαρξή του με τους ομοίους του. Ακόμη μία φορά ήταν αντιμετώπος με την πρόκληση της επιβίωσής του.

Ο Ζευσ τότε επειδή φοβήθηκε για το γένος μας, μήπως ολότελα εξαφανιστεί, στέλνει τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους την αιδώ και τη δικαιοσύνη, για να υπάρξει αρμονία στις πόλεις και δεσμοί φιλίας δημιουργοί. Ρωτά λοιπόν ο Ερμής το Δία, με τι τρόπο να δώσει τη δικαιοσύνη και την αιδώ στους ανθρώπους. να τις μοιράσει κι αυτές έτσι όπως έχουν μοιραστεί οι τέχνες; Τούτες έτσι έχουν

μοιραστεί. ένας που ξέρει την ιατρική είναι αρκετός για πολλούς που δεν την ξέρουν. έτσι και οι άλλοι τεχνίτες. Και τη δικαιοσύνη λοιπόν και τη ντροπή έτσι να τις βάλω μέσα στους ανθρώπους, ή να τις μοιράσω σε όλους; Σε όλους, είπε ο Ζευς, και όλοι να έχουν το μερδικό τους. γιατί δε θα μπορούσαν να υπάρχουν πόλεις, αν λίγοι μόνο μετείχαν σ' αυτά, όπως στις άλλες τέχνες. και να βάλεις νόμο από μέρους μου όποιον δεν είναι ικανός να μετέχει στη δικαιοσύνη και την εντροπή να τον σκοτώνουν ως αρρώστεια για την πόλη.

(Πλάτωνος, Πρωταγόρας 322a-323a)

Σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο που σας δόθηκε και το κείμενο αναφοράς να αναφερθείτε στις ομοιότητες ανάμεσα στην προσφορά του δώρου του Δία (πολιτική αρετή) και στη βοήθεια που προσφέρει ο προσωποποιημένος νόμος στην κοινωνία των ανθρώπων.

(μονάδες 10)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Ισοκράτης, Περί Ειρήνης (Πίστις: §18–20)

Στο απόσπασμα από το έργο του Ισοκράτη, «Περί Ειρήνης», ο ρήτορας αναφέρεται στα πλεονεκτήματα από την επικράτηση της ειρήνης.

Ταῦτα μὲν οὖν διὰ παντὸς τοῦ λόγου πειρασόμεθα διδάσκειν ὑμᾶς, περὶ δὲ τῆς εἰρήνης πρῶτον διαλεχθῶμεν, καὶ σκεψώμεθα τί ἂν ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι βουληθῆμεν ἡμῖν. ἦν γὰρ ταῦτα καλῶς ὀρισώμεθα καὶ νοῦν ἐχόντως, πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἀποβλέποντες ἄμεινον βουλευσόμεθα καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκμοῖμεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν. ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους πεποίηκε, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασε, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκε, καὶ πάντας τρόπους

τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα καὶ τοιούτους ἡμᾶς αὐτοὺς παράσχωμεν οἴους αἱ κοιναὶ συνθῆκαι προστάττουσι, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, εἰς ἣν νῦν πρὸς ἀλλήλους καθέσταμεν, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν [...]

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- ✚ πειρῶμαι : προσπαθῶ
- ✚ διαλέγομαι : συζητῶ , μιλῶ
- ✚ νοῦν ἔχω : στρέφω τὴν προσοχή μου
- ✚ τελέως : τελικά
- ✚ πένης : φτωχός
- ✚ διαβάλλω : συκοφαντῶ
- ✚ καθίσταμαι : στέκομαι , συναναστρέφομαι , συμπεριφέρομαι
- ✚ ἐπιδίδωμι πρὸς εὐπορίαν : ζω με ευδαιμονία , ευτυχισμένος

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί στα Νέα Ελληνικά η περίοδος: «*ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα ... δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν*»

Μονάδες 10

2. Ποιες προϋποθέσεις ορίζει ο ρήτορας προκειμένου να ευδοκιμήσει η πόλη και ποιες υπήρξαν οι ολέθριες συνέπειες του πολέμου;

Μονάδες 10

3. i. «*Ταῦτα μὲν οὖν..... τὴν πόλιν εὐδαιμονήσῃν* »: Να μετατρέψετε όλους τους κλιτούς τύπους του αποσπάσματος στον άλλο αριθμό .

ii. *ὀρισώμεθα, πεποίηκε, προστάττουσι, ἀπαλλαγέντες, διδάσκῃν* : να γραφεί το α' πρόσωπο της οριστικής Παρακειμένου της άλλης φωνής.

Μονάδες 10

4. i. «Ταῦτα μὲν οὖν διὰ παντός τοῦ λόγου πειρασόμεθα διδάσκειν ὑμᾶς, περὶ δὲ τῆς εἰρήνης πρῶτον διαλεχθῶμεν, καὶ σκεψώμεθα τί ἂν ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι βουληθῆμεν ἡμῖν. ...ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν...» :

να βρεθούν και να αναγνωρισθούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί των αποσπασμάτων.

ii. «τί ἂν ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι βουληθῆμεν ἡμῖν», «ἦν γὰρ ταῦτα καλῶς ὀρισώμεθα»: να αναγνωρίσετε το είδος των δύο προτάσεων, και να εντοπίσετε τη συντακτική τους λειτουργία.

Μονάδες 10

